

MINDENNAPI IRODALMUNK

Reményi József
Tamás és
Kis Pintér Imre
a Magyar Naplóról

– A Magyar Napló nehéz helyzetbe került, s épp akkor, amikor már magára találna. Nem valószínű, hogy azért lennének gondjai, mert október 13-án, pénteken jelent meg első száma.

K. P. I.: Kezdődött ez még annak idején, a múlt év tavaszán az *Élet és Irodalom*-mal való konfliktussal. Majd ígéretet kaptunk külön költségvetésre, ám az Írószövetség és kiadónk, a Pallas közötti tárgyalások elhúzódtak. Ez már komoly kiesést okozott, mert a Lapkiadó csak akkor volt hajlandó a szerződést megkötni velünk, amikor a költségvetéshez megkapta a Pénzügyminisztérium írásos fedezetét. Folytatódott talán a naivitásunkkal, hogy a Pallas most már teszi a dolgát. Reklámot csinál, berendez, felszerel stb. De a kiadóval is konfliktusok voltak. Mái nincs telefonunk, a reklámköltség a minimálisra sem volt elég, minden vonatkoztatlan haladt. Jó példa erre, hogy egy órával a tervezett utolsó leadási határidő előtt még nem volt érvényes szerződésünk a nyomdával. Ehhez társult, hogy a főszerkesztőt már akkor is erősen igénybe vette politikai tevékenysége az MDF vezetésében, Reményi József pedig autóbalesetet szenvedett, kb. két hónapig, a legsűrűbb időben kiesett a szervezésből.

A legsúlyosabb gond azonban, hogy a lapterjesztés csödben van. Ebben a felbolydult világban, a lapoknak ekkora dömpingjében, megváltoztak az olvasási szokások, a kulturális lapok iránti érdeklődés is erősen csökken. Borzasztó dolog az, ha az ember egy olyan lapot szerkeszt, amit jónak vél, jónak gondol, de nem jut el az olvasóhoz. Márpedig a posta január 1-jéig nem vett fel előfizetéseket, ma is voltaképpen folyóiratként kezelte ezt a hetilapot, vagyis csak a megjelenést követő héten postázza az előfizetőnek, illetve a következő héten kerül vidéken az utcai standokra, már ha egyáltalán odakerül.

R. J. T.: A vidéki standokon az árus a rákövetkező kedden érhetően már bontatlanul bevágja a sarokba a csomagot; meg sem kísérli, hogy eladja. Ezért a vidéki városokban a könyvtárosok, a tanárok – tehát a potenciális olvasók – nem is hallottak az újságról.

K. P. I.: Felhívtuk a megyei napilapok főszerkesztőit, hogy

Fotó: Moldvai József

segítséget kérjünk tőlük a lap reklámozásához; huszonhárom főszerkesztőből egyetlenegy tudott a lap létezéséről.

R. J. T.: Be kellett volna robbannunk a magyar szellemi életbe, ehelyett, úgy érzem, inkább csak beóvakodtunk. Ennek a hátrányát még nagyon sokáig érezni fogjuk, hiszen gyakorlatilag – hivatkozhatunk most bármilyen külső-belső körülményre – elszalasztottuk az indulásnak azt a felhajtó erejét, amivel meg lehetett volna jelenni a piacon.

– Ezért is válik különösen fontosá két kérdés. Az egyik a szerkesztőség alkalmazásának, a másik az író-társadalom támogatási készségének a kérdése.

R. J. T.: Szomorúan kellett tapasztalnunk, hogy az a negyven év körüli nemzedék, amely tulajdonképpen egész eddigi életét egy saját lap megteremtésére tette fel, ezért kardoskodott, küzdött, perelt, kínlódott – mire eljutott a szabadság kapujába, addigra elszibbadt, elfáradt vagy prostituálódott. Ma már nem az az ügyszeret, nem az a lendület hajtja, mely ezelőtt tíz vagy tizenöt évvel jellemezte volna.

– Tegyük hozzá, hogy az új lehetőségek nemcsak a Magyar Napló számára nyíltak meg. Sok lap indult, mégpedig épp erre a teherbíró és cselekvőképes, a szerkesztés szempontjából szakembernemzedék tagjaira számítva.

R. J. T.: Ez igaz. Hozzátenném azonban, hogy sokkal-sokkal nehezebb egy hetilapot életben tartani, mint egy olyan

szívnvalos időszakos kiadványt, mint a *Nappali Ház*, vagy mondjuk mint a *Holmi*. Itt naponta kell megküzdnie a létünkért. Egy hetilapot nem egyszerűen verssel, novellával vagy kritikával kell megtölteni; azért az akad, ha nem is olyan bő mennyiségben és nem is olyan színvonalon, mint ahogy azt szeretnénk. De hát egy hetilap motorja az úgynevezett közírás, a legkülönbözőbb publicisztikai műfajok jelentik az igazi vonzerőt. A kritikától, a pamflettől az esszén keresztül a jegyzetig sok minden; és éppen ezekben a köztes műfajokban nagy a hiány.

– Azért a szerkesztőség összetételével s felkészültségével sem lehet minden rendben, ha ilyen nehéz helyzetbe jutott.

K. P. I.: Ebben igazad van, de ne túlozzok el azért a nehézségeket sem, mert számos előnyünk is van. Az előbb rákérdeztem az Írószövetségre. Az Írószövetség borzasztó nagy előny, mert a legjobb írástudók, az író-társadalom színe-java ott áll a hátunk mögött.

R. J. T.: Reflexeinkben az is benne van, hogy az irodalomnak egészen másfajta szerepéhez szoktunk hozzá, mint amilyen szerepet ma az irodalom tud tölteni. Negyven évig az irodalom az olvasó számára nem az irodalmat jelentette, hanem tulajdonképpen az információt, a politikai információt. Más példa: Weöres Sándor *Antik eelogájának* valamikori sikere. Úgy tekintettük, mint az irodalom átütő erejét. Amikor azonban az *Emanuel*-t meg lehet venni, akkor azok az

emberek, akik eddig is az *Emanuel*-t keresték az úgynevezett irodalomban, azok az *Emanuel*-t fogják megvenni és az erotikus irodalom olvasottsága meredeken zuhan. Az irodalomnak e funkcióit elvesztve, sokkal kisebb presztízse és olvasóvonzása van, mint akár csak két évvel ezelőtt is, és egy hetilap nagyon megérzi ezt.

– Az a kérdés foglalkoztatott, mielőtt leültünk beszélgetni, hogy miért érdemes a Magyar Napló-t megvenni. Képes-e a lap az irodalomra figyelő értelmiség számára eleven problémátudatot kiépíteni? Vajon nélkülözhetetlenné tudja-e tenni magát a napi, heti tájékozódásban? Vagyis megtalálók-e benne mindent, ami engem érdekelhet? Ne feledkezzünk meg az értelmiségnek arról az újkeletű sajátosságáról, amit az aktualitás iránti érzékenységnek nevezhetünk. Együtt a történesekkel, sajnos, emlékezet nélkül. És hát a harmadik, ami miatt ezt a lapot megvenném, az az, ha képes volna az irodalom egészét legjobban értékei szerint megmutatni a számomra, mindig olyan pillanatban, amikor valami éppen változik, más lesz.

K. P. I.: Hát ha versenyben akarunk maradni, akkor, azt hiszem, konkrétabbá, sokkal informatívabbá kell válnunk. Továbbra is pártokon, irányzatokon felül vagy kívül maradunk, ám ezt nem a közvetlen politikai kirekesztésével, hanem sokkal inkább a színvonalasan megfogalmazott ellentétes vélemények ütköztetésével, vitákkal szeretnénk megoldósítani.

Három konkrét vitát tervezzünk a közeljövőben. Az egyik témája – azt hiszem, a magyar szellemi élet pillanatnyilag legfontosabb aktuális gondja – a népi-urbánus ellentét lenne. Sajnos a magyar értelmiséget tragikusan megosztja ez a probléma, és a két neurotizált érzékenység, igazság csak egymást gerjesztheti. A másik, szintén nagyon fontosnak vélt probléma az elmúlt harminchárom év értelmiségének erkölcsi felelőssége. Tényleg lepaktált-e az író-társadalom a hatalommal, mint ahogy azt Eörsi István egy korábbi cikkében állította. Ha igen, akkor mennyire? Másfelől lehet-e egy totalitárius zsarnokságban, ahol mindenki szem a láncban, egyáltalán bárkit felelősségre vonni. Ha igen, hol kezdődik a bűnösség?

R. J. T.: Volt ennek egy rövidebb előzménye is. Még a korai számainkban Lengyel László, Csalog Zsolt, Lázár István között alakult ki egy, ezt a problémakört megkezdő, három polémia.

K. P. I.: És egy gyakorlatiasabb, de nem kevésbé fontos téma (hiszen az emberek nem, vagy csak alig képesek a saját sorsukat alakítani vagy befolyásolni): mi ebben a tanítás, az oktatás felelőssége és szerepe? A történelemtanításban érvényesített determinisztikus szemlélet nemzedékre megütöztette a gyerekekkel a történelmet, a magyart, általában a humán tárgyakat. És apatikussá, apolitikussá nevelte a társadalmat. Meg kell nézni ennek is a forrásait.

– Egyetértek veled abban, hogy a lapot az ilyen kérdések tárgyalása megpezdálíthati. Hogy lesz-e vita, az más kérdés. De ha lesz is, az egymagában nem újíthatja meg a lapot a szükséges és kívánatos mértékben.

K. P. I.: Nézd, az *Új Tükör* megszűnésével irodalmi hetilap voltaképpen csak kettő van ma Magyarországon: a *Magyar Napló* meg az *Élet és Irodalom*. S még ha csökken is az irodalom iránti érdeklődés, azt azért nem hiszem, hogy ez az irodalmi tradíciójára méltán büszke ország két irodalmi hetilapot ne igényelne. Mindössze meg kell találni a helyes arányokat és élni kell a hetilap adta mozgékonyasággal. Tehát mindazt, amit az elején mint nehézséget említettünk, erénnyé kell fordítani. Úgy gondolom, hogy ebben most már jócskán benne is vagyunk. Ha alaposabban megnézed a *Magyar Napló*-t, remélem, igazat fogsz adni.

(Elhangzott: február 10-én)

Varga Lajos Márton